

Un altre món tecnològic és possible?

El 1985, la biòloga i filòsofa Donna Haraway va escriure el *Manifest cyborg*, un article feminista de caràcter marxista que intenta trobar una direcció política per a l'ésser híbrid en què s'està convertint l'animal humà. El *Manifest* parla de les fronteres difuses entre humà, animal i màquina, entre gèneres, entre realitat i ficció. Segons Haraway, l'esclat tecnològic obre tot un món de possibilitats per deixar enrere relats enquistats. Com Haraway, crec que els grans problemes a què ens enfrontem a conseqüència de la revolució tecnològica no tenen a veure pròpiament amb la tecnologia, sinó amb el context en què s'està desenvolupant. El que fa vertigen de l'àmbit tecnològic és que reproduceix de manera encara més accentuada una estructura social basada en la desigualtat, i que el futur l'imaginem, bàsicament, homes amb comportaments megalòmans, messiànics i –per què no dir-ho– sovint també infantils.

D'una banda, hi ha un marc ideològic que determina com i cap a quines direccions avança la tecnologia: el capitalisme neoliberal. De l'altra, hi ha aquesta manca de representativitat de la diversitat social en el reduït nombre de persones que decideix on es destinen els recursos i on es posa l'èmfasi en la innovació tecnològica. Si la ràtio de treballadores en el sector tecnològic oscil·la entre el 20% i el 30%, a Catalunya la bretxa de gènere en aquest sector és encara una mica més ampla. En el grau d'enginyeria informàtica de la UPC, els matriculats el curs 2021-22 eren 227 dones i 1.586 homes. I encara una altra dada sobre les minories a l'univers tecnològic: des que el departament d'enginyeria informàtica de Stanford (el més proper a Silicon Valley) va ser fundat, només s'hi han doctorat dues persones negres. Tenint en compte que gran part del nostre futur es defineix des

ELVIRA PRADO-FABREGAT

ARTISTA, FILÒLOGA I INVESTIGADORA EN 'PERFORMANCE STUDIES'

del territori digital, aquestes dades són molt preocupants.

Una altra tendència clara del sistema és que, a causa dels despropòsits que provoca la regulació insuficient en l'esfera tecnològica, força investigadores estan fundant empreses vinculades, sobretot, al sector ètic. Tot i que la seva tasca és vital, que es dediquin a contrarestar els mals que provoquen els que tenen una ambició i una pressa desmesurades per desenvolupar els seus projectes fa que no disposin de prou temps per innovar. Una dada positiva a Catalunya és que els nous graus de la UPC en IA i en ciència i enginyeria de dades tenen més d'un 40% de matriculades. Segons Josefina Antonijuan, vicerectora de responsabilitat social i igualtat de la UPC, "una promoció dels estudis adreçada a explicar l'aplicació dels graus a l'àmbit social o mediambiental ajuda a trencar la bretxa de gènere".

En un article de l'any passat, "Territori digital verge", ja debatia aquesta polarització d'actituds en el sector tecnològic. També hi deia que Silicon Valley esperava *the next big thing*, que ja semblava que no havia de ser el me-

tavers. Doncs bé, ja tenim el nou gran què aquí. Si fa uns quants anys Yann LeCun –un dels "Godfathers of IA"– es queixava que no li acceptaven els articles sobre *deep learning*, ara sembla que tot giri entorn del paradigma de l'aprenentatge profund –una forma d'aprenentatge de la IA que imita el funcionament neuronal del cervell humà–. El ChatGPT és, ara mateix, la punta de l'iceberg visible d'aquest *next big thing* i s'ha posat a l'abast de tothom abans de tenir apamats molts riscos. La gran aposta de Silicon Valley és aconseguir crear una intel·ligència artificial generalitzada, malgrat que tot sembli indicar que potser no és la decisió més sàvia. Un article acadèmic d'aquest desembre, signat per investigadors d'Oxford, Berkeley i OpenAI, conclou que la IAG podria prendre el control del món de manera irreversible. El mateix Elon Musk, que és potser l'exemple més paradigmàtic del neoliberalisme que defuig la regulació, ha declarat més d'un cop que la IA li fa por ("it scares the hell out of me") i que s'hauria de regular. Aquesta setmana, Ted Lieu parla en termes molt similars en un assaig obert al *New York Times*: "I'm a congressman who codes. AI freaks me out". Per il·lustrar la situació en què ens trobem, l'article comença amb un paràgraf impecable escrit per ChatGPT.

Què ha passat entre aquell *Manifest cyborg* de Haraway i el complicadíssim moment en què es troba la quarta revolució industrial? ¿És possible, encara, un altre món tecnològic? Sí, però depèn de tots nosaltres. En part, i mal que ens pesi, depèn de les nostres decisions del dia a dia, de si volem concedir més temps i poder a projectes –a ciberròligues– que fan funambulisme entre la utopia i la distopia. I en un sentit polític col·lectiu, és indispensable que exercim pressió per canviar l'actual tipus de model econòmic i social per un de més just i amb més capacitat reguladora.

La gran aposta de Silicon Valley és crear una intel·ligència artificial generalitzada, tot i que no sembla la decisió més sàvia

"Però si aquest paio pot tenir les dones que vulgui..."

ALBA ALFAGEME

PSICÒLOGA ESPECIALISTA EN VICTIMOLOGIA

La credibilitat, un valor clarament subjectiu, depèn, en part, de com veiem i entenem el món. I, per tant, els nostres prejudicis tenen un paper destacat a l'hora de decidir a què o a qui donem credibilitat. Aquestes idees prèvies deformen els nostres judicis i això és extrem en el cas de les violències sexuals, perquè en la nostra societat la narrativa col·lectiva sobre les violències masclistes, i especialment sobre les sexuals, ha estat segrestada pel patriarcat i els seus prejudicis.

I aquí és on apareix un nou greuge: la usurpació de la credibilitat de les dones. Històricament no només s'han violentat els nostres cossos, sinó que també hem hagut de fer front a una agressió ferotge contra la nostra credibilitat. Ens l'han arrabassat, trinxat, destrossat, amb l'únic objectiu de desprestigiar les víctimes perquè no siguin escoltades, perquè no tinguin veu, per silenciar-les i perquè així acabin desapareixent. Així sotmet les dones el sistema patriarcal: les discrimina i les anul·la perquè en cap cas siguin una amenaça per a aquest sistema d'opressió tan lesiu.

Aquest mecanisme violent que emergeix després del delictes pot acabar pesant igual que la mateixa agressió, perquè busca humiliar-nos, titllant-nos de mentideres, incapaces, poc fiables, *guarres*, *buscones*, aprofitades, amb algun interès espuri. Les víctimes topen amb infinits qüestionaments i esdevenen les sospitoses. I massa sovint encara la societat les declara culpables. La moral patriarcal trivialitza els fets ("Ella ho volia", "Deu tenir algun interès econòmic", "Per què no va denunciar abans", "A mi el que diu no em quadra", "Aquest paio pot tenir les dones que vulgui", etc.) i posa el focus en elles. Aquest és el substrat essencial de la cultura de la violació.

Per sort, el moviment feminista ha aconseguit teixir espais de seguretat en què les dones se senten acompanyades i no culpades, ni jutjades, ni estigmatitzades. Perquè creure o no la dona marca la diferència en el camí cap a la resiliència.

Malauradament, encara queda molt camí per fer. Per ser cregudes, algunes dones –com hem vist aquests dies– prenen decisions com renunciar a la indemnització econòmica que els pertocaria en cas de condemna. I aquesta trampa patriarcal, extremadament perversa i que encara funciona en massa persones ("Potser sí que és cert el que explica la noia perquè ha renunciat a la pasta") és l'evidència de com encara operen els prejudicis masclistes.

Les dones són lliures d'optar per les estratègies jurídiques que considerin més convenients, però és molt revelador que hagin de renunciar a drets legítims per reforçar la seva credibilitat. Això no passa en altres fets delictius.

Els homes poden perdre la credibilitat que els havia estat concedida des del minut u. Les dones hem de seguir lluitant per guanyar-nos-la.

DE FIT A FIT

Els espanyols no es posen d'acord amb què és Espanya...

...però tots tenen clar què és Catalunya

